U. B. BERGEN
1611.16
Ms. 1568 Ib 3/6

- F R A M. -

Mandag, 22. januar 1945.

---oooO8Oooo---

Handelsflåtens krig - og framtid.

Hva en enn kan si om tyskernes nye våpen, i de truede områdene må de være en meget sterk nervepåkjenning, fordi hvert sekund av livet kan være det siste. Et liknende nerveslit, bare enda verre, har sjøfolkene måttet gå igjennom i hele denne lange krigen. For oss landkrabber er det umulig å forestille seg de farer og redsler som sjøfolkene er utsatt for, og de officielle data omkring handelsflåtens krig kan bare gi et fargeløst inntrykk av den menneskelige innsats og storhet hos dem som valgte "dekk og dørk, sitt eget arbeid" til å føre krig med. Men inntil vi far en ny skildring av "var ære og vår makt" far vi likevel nøye oss med det imponerende inntrykk som de tørre data kan gi oss.

Hadde tyskerne fått tak i hele den norske flate ved overfallet på Norge, ville de gjort et enestående kupp, og tyskere og quislinger brukte både løfter og trusler for å få tak i de skip som ikke var hjemme. Siste gang i mars 1942, men hver gang like forgjeves. Isteden hadde tyskerne øket sin fiendes makt. Trass i tapene i den tid Norge var nøytralt, det var 120000 tonn og 600 mann, var flåten bygget opp igjen til førkrigsnivå den 8. april. Ved overfallet fikk tyskerne hånd på eller tak i ca. 1 mill. tonn, men Storbritannia fikken ny alliert: 870 fartøy på nære 4 mill. tonn og 30000 sjømenn av de beste i verden. Med tanke på invasjonen ble flåte og sjøfolk krigsmobilisert i mars 1944, men inntil da hadde det vært en frivillig sak å seile. Oppgavene var store og flåten vår fylte dem vel, det norske flagget vaiet stadig over Kanalen under evakueringen av Dunkerque og pløyet de store hav med forsyninger inntil gjengjeldelsen kom med Kanalfart den andre veien. Det var et norsk fartøy som satte de første sjøtransporterte soldater i land på fransk jord, og et norsk fartøy var det første som kom inn til det befridde Antwerpen. Og for seg spiller det liten rolle hvem som kom først, men det er symbolsk for innsatsen. Britiske sakkyndige har brukt så store ord som at forsvaret av Storbritannia i 1940 hadde vært umulig uten den norske handelsflåte og at den betydde mer enn en hær på 1 million mann. Vi må huske at Storbritannias krigsberedskap var skralt den gangen og at amerikansk hjelp i form av Liberty-fartøy først kom til fra sept. 1941. 1940-41 transporterte norske tankskip 40-50 % av den bensin og olje som Storbritannia trengte.

Hva flåten har betydd for de alliertes krigføring har den ogsa betydd for frigjøringen av Norge. Dessuten har den gitt oss en ster stilling blant de allierte, og det viktigste er kanskje at den har skapt et grunnlag for hele det frie Norges eksistens under krigen. Ved hjelp av inntektene fra handelsflåten har vi kunnet bruke 450 mill. kr. til forsvaret, d.v.s. en liten vel utrustet hær, bygge ut krigsflåten til 60 fartøyer (13 kom seg unna fra Norge) - og nyskape et flyvåpen som er det nest største blant de okkuperte landene. I Sverige er det nær på 30000 flyktninger som ikke er noen særlig byrde for asyllandet. Sjøfarten kunne betale 30 mill. kr. for dem i 1943. Videre skal staten administreres og 250 mill. kr. skal betales for renter og amortisering på utenlandsk gjeld. Inntil utgangen av 1943 hadde okkupasjonen kostet oss 4,5 milliarder kr. i tap, krigføringen bare 77 mill., og flåten har store inntekter og tilgodehavender i fremmed mynt som blir av veldig betydning ved gjenoppbyggingen.

Bak flåtens sielas står den veldige organisasjonen Nortraship, "The Norwegian Shipping and Trade Mission". Den ble skapt for å unngå at britene la beslag på den norske flåte som de hadde gjort det med den danske. En komite av medlemmer fra legasjonen i London, redere og forretningsmenn tok overfor de britiske myndigheter på sen det dristi

ansvaret å samle hele den norske flåte under en ledelse. Dette ble gjort uten ringeste kjennskap til den norske regjerings planer, og da den rekvirerte alle norske fartøy, som ikke allerede var i alliert tjeneste, den 22.april 1940, var grunnen for organisasjonen allerede lagt. Da regjeringen forlot Nord-Norge 7.juni hadde Nortraship 200 nordmenn og briter i sin tjeneste, og i dag har organisasjonen sine over 1000 funksjonærer fordelt på over 50 byer over hele jorden.

Tyskerne gikk inn for den uinnskrenkede ubåtkrigen fra første dag, og tapene under slaget om Atlanterhavet i 1940-41 var store. Men de skulle bli verre det påfølgende året da tapene enkelte måneder var over 100000 tonn. Ubåtenes store "høst" i 1943 uteble, og i 1944 er tapene stadig blitt mindre. Fasitten er likevel uhyggelig, med de 6000 sjømenn som mistet livet før 9.april har vi inntil april 1944 mistet 3600 sjømenn. Enda var tapene på norske skip forholdsvis små, omtrent 17% av besetningen, mens britene regnet med 40 % på sine skip, og amerikanerne over 70 %. Et så vidt gunstig resultat skyldes både kvaliteten i norsk sjømannskap og redningsdraktene av gummi som er en norsk oppfinnelse. Den frie norske flåten er blitt redusert med 50 % til 2 mill.tonn. Ved utgangen av 1943 var kompensasjonen for tapene bare 200000 tonn fra storbritannia og 100000 tonn fra USA.

Etter krigen kan ikke sjøfarten spille den samme rolle som før, men målet er å bygge flåten opp igjen til førkrigsnivået så snart som mulig. Det er naturlig så, for den store flåten vi hadde er i og for seg et bevis på at sjøfarten ligger usedvanlig godt til rette for norske evner og norsk lynne, og at den lønte seg. Selv ledende sjøfartsnasjoner måtte subsensjonere sine flåter, i Norge var den et velkomment skatteobjekt. Mulighetene for å bygge flåten opp igjen er med andre ord av vital interesse for oss. Før krigen skaffet den oss 11% av nasjonalinntekten og hele det voldige importoverskuddet ble betalt med sjøfartsinntekter.

Storbritannia vil også snarest søke å skaffe seg de 18 mill. tonn fra før krigen, der - som hos oss - er en høy levestandard avhengig av en stor flåte. Men både Storbritannia og Norge vil få en helt avgjørende konkurranse fra De Forente Stater. Tendensen synes å være den at USA ikke vil gi slipp på den ledende stilling som landet har bygget seg fram til under krigen. USA lot sin flåte forfalle både etter den amerikanske borgerkrig og etter den forrige verdenskrig, - og har angret det bittert begge ganger. Men dette er et strategisk synspunkt, den amerikanske flåte har i virkeligheten spilt så liten rolle for landets handelsbalanse at en med god grunn kan kalle en stor amerikansk fredsflåte forluksus. Det er sannsynlig at etter krigen vil USA ha over halvparten av all verdens tonnasje, d.e. ca. 46 mill.tonn, og amerikanske skipsverft har en kapasitet på 12-15 mill.tonn årlig. Hvis amerikanerne fortsatt må subvensjonere flåten sin som før krigen, er det også sannsynlig at det vil gi slipp på noe av sin lederstilling. Evnen til å holde på den må innebære en kraftig bedring av de amerikanske sjøfolks kvalitet, og alle sakkyndige er enige om at Liberty-skipene ikke vil klare seg i etterkrigstidens konkurranse. På dette felt er det Norge nå som før har sin store sjangse, og vi kan være sikre på at både sjøfolk og redere vil holde det stolte motto "Speed and Service" i ære. I forholdet til USA skal en også huske på at amerikanerne vil få sin lederstilling vesentlig på bekostning av aksemaktene.

Norges stilling som sjøfartsnasjon etter krigen trenger ikke være alvorlig truet hvis verdenshandelen og konkurransen på havene blir fri. Bare under slike forhold kan våre gode egenskaper komme til sin rett, men hvis de store nasjoners ideal blir autarkiet, er det grunn til å frykte det verste for norsk sjøfart og dermed for Norge.

Nyhetene i den senere tid.

HELE ØSTFRONTEN ER I KOK. På det nordlige avsnitt av østfronten blir Tilsit stadig bombardert av det russiske artelleri. Langs hele den Øst-Preussiske grense raser det heftige kamper, og russerne har gjort flere kraftige innbrudd her. I området ved Warsjava blusset kampene sterkt opp tirsdag, og onsdag ble byen tatt med storm. Kampene fortsatte videre i nordvestlig retning og torsdag ble Madlin - som ligger om lag 40 km n.v.for Warsjava - rømmet av tyskerne. Det hurtige tempo framrykkingen foregår i, hindrer tyskerne i å få med seg materiell og opplag, men til gjengjeld prøver de best mulig å nytte sin vanlige ødeleggelsestaktikk. Fabrikker sprenges, gårder brennes og sivilbefolkningen blir jaget vestover. - Vi kjenner igjen metodene fra Nord-Norge.- Sørvest for Warsjava raser kampene med den største heftighet, og overalt er den russiske slagkraft like hard og virkningsfull. Den ene by etter den annen blir omringet og inntatt. I området mellom Kutno og Lodz er om lag 200 infanteridivisjoner og flere panserarmeer i aktivitet. På dette avsnittet har russerne satt inn en ny tankstype som er større og sterkere enn noen som tidligere har vært i bruk under krigen. Dette våpen blir i militære kretser betegnet som en ny "storslegge" mot den vaklende forsvarsmur til Tyskland. Fredag raste det heftige gatekamper i Lodz, og alt senere på dagen fant tyskerne å måtte rømme byen. Likeens er Tomaszów og Czestochowa (Tschenstochau) rømmet. Langs hele fronten har russiske fly vært i aktivitet. Det har vært pent vær de siste dagene, og flyvåpenet har derfor kunnet oppnå store resultater. Flere steder har de sprengt retrettlinjene til de oppløste tyske avdelingene, slik at de i stedenfor å komme seg unna, har måttet overgi seg. En har ennå ikke noen oversikt over tallet på fanger, og det er også fortidelig å komme med noe anslag. Flere steder har russerne omgått tyske troppekonsentrasjoner, og disse danner nå "øyer" bak den egentlige front. Slike omringede "øyer" ligger opptil 130 km bak frontlinjen. - På det sørlige avsnitt av østfronten har kampene vært særlig heftige i området ved Krakow, som nå er forlatt av de tyske styrker.

Høydepunktet for den russiske offensiv er ennå ikke nådd, og en venter at uken vil bringe flere store resultater. I virkeligheten er hele østfronten i bevegelse, men trass i det kan en trekke et klart skille mellom tre avsnitt av fronten, der den offensive karakter er mest iøyenfallende. På det nordlige avsnitt er det kampene langs den Øst-Preussiske grense, som må betegnes som det første offensive frontavsnitt. Dernest er det området mellom Kutno og Lodz som klart skiller seg ut. Det tredje avsnitt ligger s.v.for Krakow, om lag 30 km nord for den Tsjekoslovakiske grense. - Her er Nowy Sacz erobret.

I Budapest fortsetter opprenskingen i og omkring byen. Til lørdag var der talt opp 59.000 fanger.

VESTFRONTEN. Ogsa i vest blir tyskerne stadig presset tilbake. 2.brittiske arme er gått til nytt angrep på nordfronten for å utvide kilen inn i de tyske rekker. Nord og syd for Ardennene har det i ukens løp rast heftige kamper. Det samme er tilfelle ved Hagenau. Nord for Luxemburg og i Strasburgområdet har amerikanerne foretatt sterke angrep. - En regner med at tyskerne er tvunget til å holde 50 fulle divisjoner på vestfronten, og at de ikke er i stand til å sende forsterkninger til østfronten.

Det allierte luftvåpen har i ukens løp særlig vært rettet mot de tyske tilførselslinjer bak fronten, samt mot fabrikker for framstilling av syntetisk olje. Ogsa bensolfabrikker har vært angrepet. Die Luftwaffe har bare i liten utstrekning vært i virksomhet etter at det mandag under et alliert flyangrep mot jernbanemål og bruer over Rhinnen mistet 243 fly i de luftkamper som oppstod.

CHURCHILL holdt en tale i Underhuset torsdag. Han behandlet bl.a. den politiske situasjon i de befridde land, og ga rystende skildringer av kommunistenes opptreden i Hellas. - Trostskister, som han kalte dem. - Verden ville gyse når detaljer om deres massakrer blant sivilbefolkningen ble offentliggjort. Churchill ga videre en oversikt over Englands militære innsats. England har 100 divisjoner i felten, derav 67 i kontakt med fienden. Amerikanerne har dobbelt sa mange soldater på vestfronten som England, og tapene står i samme forhold. Om den tyske offensiv i Ardennerne sa han at denne ikke på noen måte hadde forsinket krigens avgjørelse. Tvert imot. Den hadde passet de allierte ganske utmerket. Churchill uttrykte at han aldri før hadde kunnet legge fram for Underhuset en så opptemistisk oversikt over den militære situasjon som akkurat nå. - Han hyldet russerne for deres militære bedrifter, og oppforaret igjen tyskerne til å gi seg betingelsesløst. De ville da slippe de redsler som de allers må gjennomleve med krig om hvert stykke land. - Til slutt uttalte Churchill sin glede over at han snart skulle møte Stalin og Roosevelt. -

UNGARN. De allierte har undertegnet våpenstillstand med den provisoriske regjering i Ungarn.

ØSTEN: De amerikanske landgangstroppper på Fillipinene er nå kommet 40 km inn pa Luzon mot Manila. De har møtt en del motstand. I Burma er det også god framgang. Svære bombeangrep har vært rettet mot Formosa.

NORGE: Den øverste hærledelse meldte tirsdag at norske tropper nå rykker vestover, og hadde til da besatt 22.500 km², med 20-25.000 innbyggere. Operasjonene ledes av oberst Dahl. Samtidig er de første norske polititropper som er utdannet i Sverige rykket inn. Troppene er kommet sør for Porsangerfjord, der de er i kontakt med fienden. Den største flyplass tyskerne hadde i Finnmark, Banak, er besatt. Det var fra denne tyskerne foretok sine bombetokter mot Arkangelsk. -

SABOTASJEHANDLING. Fra Sverige blir det meldt at et tysk tog er styrtet utfor en ødelagt jernbanebro ved Jørstad stasjon, 175 km nord for Trondheim. 180 soldater ble drept, lokomotivet og mange vogner med last ble helt ødelagt. Senere er det meldt fra London at det norske fallskjermstropper som sprengte broen. -

X SPORVEISDIREKTØR og partimedlem Normann, også kjent under navnet "Barnemorderen fra Laksevåg", har atter gjort seg bemerket. - Sist fredag ble det kunngjort at trikkene skulle gå til kl. 22,40, og som følge av det når ikke vognbetjeningen hjem før sperretiden. De kvinnelige konduktører gjorde i den anledning henvendelse til sporveisdirektør Normann og meldte av at de ikke ville gå gjennom byen etter sperretiden, - selv med passersedler, og at de aktet å forlate vognene til vanlig tid. De begrunnet det med hvilke fare det er for en kvinne å gå ute etter mørkets frembrudd, og da særlig etter sperretiden. Men Normann skulle vite å sette de kvinnelige konduktører på plass. Han sa at forlengelsen av rutetiden var en ordre fra de tyske myndigheter, og det var en ordre som måtte følges. Lakeien Normann, gjorde videre oppmerksom på at de av konduktørene som kom til å forlate vogntogene for å nå hjem før sperretiden, ville bli arrestert. - Direktør Normann er i sannhet en lydig tjener for "herrefolket". -

H U S K: det er ikke bare D U som skal lese "FRAM",
X S E N D derfor avisen videre så snart som råd er!